

Obraćanje visokog predstavnika Valentina Inzka na simpozijumu u organizaciji centra „Woodrow Wilson“

Vrijedi izgovorena riječ

Washington, 16. novembra 2012. godine

**Evroatlantska integracija i etnonacionalizam –
dvostruka dinamika na političkoj sceni u Bosni i Hercegovini**

Dame i gospodo,

Dozvolite mi da na početku zahvalim centru „Woodrow Wilson“ na organiziranju ovog susreta. Izuzetno sam zahvalan što imam priliku da razmijenim mišljenje sa stručnjacima za pitanja vanjske politike i drugim stručnjacima iz Sjedinjenih Američkih Država koji su angažirani na pitanjima u vezi sa poslijeratnim oporavkom zemalja Zapadnog Balkana.

U svom današnjem obraćanju želio bih govoriti o tri osnovne teme.

Prva je da su Sjedinjene Američke Države i Evropska unija, zajedno s drugim ključnim akterima u okviru međunarodne zajednice, na pravom putu kada je u pitanju Bosna i Hercegovina. Glavni izazovi s kojima se suočavamo moгу i bit će prevaziđeni ukoliko zadržimo taj kurs.

Druga je da pitanja o kojima se ovdje radi nisu isključivo tehničke ili potpuno političke prirode. Na sceni se natječu dva suštinski suprotna viđenja društva: jedno od ova dva viđenja je štetno za sve vrijednosti koje zastupa demokratija zapadnih zemalja i ono je građanima Bosne i Hercegovine

prouzrokovalo neopisive teškoće. Drugo se zasniva i u skladu je s temeljima građanskih vrijednosti na kojima već više od pola stoljeća počiva demokratski prosperitet u Evropi i drugim zemljama.

Treća teza koju ovdje iznosim povezana je s drugom. Radi se o sljedećem: većina građana u Bosni i Hercegovini s entuzijazmom podržava ovo drugo viđenje društva: demokratski, građanski pogled na svijet, i ni u kakvim okolnostima ne smijemo napustiti te ljude. Napuštanje bi značilo odustajanje od svih onih vrijednosti koje i sami smatramo temeljnim i nepovredivim.

Pravi put

Razmotrimo prvu tačku – da je međunarodna zajednica na pravom putu. To je, bez sumnje, moguće osporavati i savršeno je razumno konstatirati da zadnjih nekoliko godina Bosna i Hercegovina vidljivo luta bez određenog pravca i da je u nekim stvarima zaista nazadovala.

Trebalo je 15 mjeseci od izbora održanih u oktobru 2010. godine da se strane dogovore o sastavu Vijeća ministara i od tada je dogovor sve osim do kraja razjašnjen.

Uistinu, donošenje dva važna zakonska akta je djelomično uklonilo glavnu prepreku koja zaustavlja proces evropskih integracija, a postignut je dogovor za rješavanje jednog od preostalih pitanja koja onemogućavaju pridruživanje Bosne i Hercegovine NATO-u.

Ali u zemlji koja posrće pod efektima globalne recesije, kao i efektima lošeg upravljanja domaćom ekonomijom, usvajanje šačice zakona jednostavno nije dovoljno.

Međutim, i to je ono što ovdje želim naglasiti, postoje administrativni i politički mehanizmi putem kojih se mogu rješavati ogromni socijalni i ekonomski problemi sa kojima se suočavaju građani Bosne i Hercegovine.

Problemi nisu riješeni, jer su političke stranke izabrale, zbog taktičkih ili ideoloških opredjeljenja, da se njima ne bave.

Naravno, sistem bi bolje funkcionirao da je jednostavniji i to je nešto čemu se treba posvetiti putem ustavne reforme – ali trenutna prepreka je u suštini više političke no administrativne prirode.

Političke stranke onemogućavaju iznalaženje rješenja.

Suočena s ovim, međunarodna zajednica – koja je odigrala značajnu ulogu u uspostavi poslijeratnog političkog sistema u BiH i koja ima zakonsku i ustavnu ulogu da brani taj sistem – mora poduzeti neophodne korake u okviru svojih odgovornosti da minimizira opstrukcije i podrži progresivne političke snage koje u konačnici mogu prevazići sadašnju blokadu.

To je ono što radi međunarodna zajednica i sa čim mora nastaviti.

Međunarodni element je sastavni dio društvenog i političkog sistema Bosne i Hercegovine, kroz Vijeće za provedbu mira, kroz Ured visokog predstavnika, čiji je zadatak da nadzire provedbu ustavnog rješenja, te kroz programe praktične i političke pomoći, koji se vremenom razvijaju, a nude se kao dio procesa evroatlantskih integracija.

Ovakva međunarodna uloga nailazi na otpor, ali ne ljudi iz Bosne i Hercegovine. Ona nailazi na otpor političkih frakcija kojima je u interesu da blokiraju puni oporavak zemlje. Moramo ostati vjerni našim domaćim partnerima i moramo se suprotstaviti onima koji se protive oporavku.

Dva fundamentalno različita gledišta

Spomenuo sam da postoje dva fundamentalno različita i sukobljena viđenja društva u Bosni i Hercegovini.

Jedno je etnonacionalističko. U njegovoj osnovi je premisa da

se prava građana zasnivaju na njegovoj etničkoj pripadnosti – i ta premisa se primjenjuje u svim situacijama, od slanja pisama i plaćanja računa za komunalne usluge, do traženja pomoći od policajca, kupovine kuće, ili glasanja odnosno kandidiranja na izborima.

To je viđenje društva koje je strano demokratskim principima koji postoje u Sjedinjenim Američkim Državama od njihovog osnivanja te u velikom broju ostalih zemalja u svijetu, uključujući i Evropsku uniju, duže od pola stoljeća.

To je viđenje društva koje je donijelo ogromnu patnju Bosni i Hercegovini tokom devedesetih godina prošlog stoljeća te – uz entuzijastičnu podršku nacionalistički nastrojenih političara koji tvrde da predstavljaju tri konstitutivna naroda – i dalje osujećuje napore na izgradnji prosperitetnog i sigurnog društva.

To je viđenje društva koje je u posljednjih nekoliko godina rezultiralo sveobuhvatnim pokušajem nacionalnih stranaka da različite nivoe vlasti svedu na feudalne posjede etničkih grupa te da zagovaraju kako državu treba rasformirati zato što (kako bezobrazno tvrde) – za razliku od 500 miliona građana u Evropskoj uniji, građani Bosne i Hercegovine ne mogu živjeti mirno i produktivno jedni sa drugima.

Građanska većina

Moram apsolutno jasno reći da ove argumente nude isključivo političari. Njih ne nudi ogromna većina građana BiH, koji nemaju apsolutno nikakvih poteškoća da žive mirno i produktivno sa svojim susjedima.

Većina građana BiH želi da živi u funkcionalnoj modernoj demokratiji koja je u potpunosti integrirana u Evropsku uniju i NATO.

Od imperativnog je značaja da mi iz međunarodne zajednice radimo aktivno, odlučno – i na potpuno jedinstven način – kao

partneri građanskoj većini u BiH. To je ogromna grupa ljudi koji dijele naše vrijednosti. Grupa koja vjeruje da je građanin građanin bez obzira na njegovu etničku pripadnost ili uvjerenje ili boju kože.

Nije potrebno posebno naglašavati da je ovo vrlo značajan princip.

A ono što bih, možda, trebao naglasiti jeste da ako bismo mi iz međunarodne zajednice – iz bilo kojih kratkovidnih razloga realne politike – razmotrili mogućnost da odbacimo ovaj princip u Bosni i Hercegovini onda bismo ga podrivali svugdje drugo.

Odložen uspjeh

Želio bih završiti ovo obraćanje nečim što je plod dugačkog iskustva. Ja sam s manjim prekidima više od 30 godina bio na diplomatskim dužnostima u području Jugoistočne Evrope i vršim dužnost visokog predstavnika međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini u posljednje tri i po godine.

Posebno u Bosni i Hercegovini, uvjeren sam da ako se budu mogli riješiti najhitniji politički problemi – a to znači pomaganje domaćem političkom *establišmentu* da krene naprijed uz pomoć progresivnih snaga koje su do sada bile na sporednom kolosijeku – potencijal da ova zemlja uspije je ogroman.

S optimalnim brojem stanovnika i neprevaziđenim prirodnim i ljudskim resursima (uključujući visokoobrazovanu i multilingvalnu radnu snagu), konkurentan položaj i hidroenergetski sektor koji čini ovu zemlju jedinom neto izvoznicom električne energije u Jugoistočnoj Evropi – pitanje nije: Može li Bosna i Hercegovina uspjeti?

Pitanje je: Koliko će se još odlagati uspjeh ove zemlje?

Hvala.